СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 111. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 7-го червня 1946. No. 111. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, June 7, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

НАДІЯ НА ВІДВЕРНЕННЯ СТРАЙКУ МОРЯКІВ НЕ ВИГАСЛА

Президент Труман оприлюднив погляд, що його зарядження для ужиття резервових фахівців з воєнної фльоти на працю при торговельних кораблях на випадок страйку, є звичайними способами запобігти лиху. Такою заявою президент направив враження із своєї попередньої заяви в цій справі, коли то він сказав, що він вжиє всі морські сили для втримання правильного руху кораблів на випадок страйку. Тепер президент візвав ще раз обі сторони, щоб вони наладнали спір через збірні переговори. Таке становище президента піддержує надію, що страйк моряків, заповіджений на 15 червня, ще дасться відвернути, як лише візьметься до праці президентова комісія для устійнення фактів.

Страйк моряків скомплікований тим, що його викликують лише юнії, приналежні до Конґресу Промислових Орґанізацій — СІО. Зате юнії приналежні до Американської Федерації Праці щойно скликали збірання своїх членів у числі 62,000 людей, щоб заняти якесь становище. На час збірання вони застановили всю працю на кораблях.

Американський страйк і Світова Федерація Юній.

Згідно з вістями з Парижа у Москві має відбутися засідання Ради Світового Союзу Робітничих Юній в дні 16 червня. До цієї орґанізації належить теж Конґрес Промислових Орґанізацій через своїх заступників, вибраних на зібранню в Лондоні. Членами Світового Союзу є між ін. предсідник СІО Филип Морей і голова політичного Комітету Сидні Гилман. Одначе вони оба не можуть їхати до Москви на засідання, на якому саме має бути вирішене, як помогти американським морякам у їхньому страйку. Як звідомляє з Вашингтону до газети Ню Йорк Геральд Трибюн Пол Тобешин, Світова Федерація приготовляється дати поміч американським морським юніям вчасі заповідженого страйку. Щоби така поміч могла бути дана і вчасі інших страйків, хочуть при Світовім Союзі встановити департамент міжнародної виміни.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИНЯВ НОВОГО АМБАСАДОРА БРИТАНІЇ.

Новий амбасадор Великої Британії лорд Інвенчапел, який заняв місце лорда Галифакса, предложив президентови Труманови свої повновласти. У розмові з цеї нагоди новий амбасадор передав президентови привіт від короля і висловив надію, що між обома державами буде йти дальше співпраця в приязни серед таких важких часів, як тепер.

В ПОЖЕЖІ ГОТЕЛЮ В ШІКАҐО ЗГИНУЛО 57 ОСІБ

Дня 5. червня в Шікаґо займився пожар в 22-поверховому готелю Ла Сал, що положений в самому центрі міста та належить до наймодерніших готелів в Америці. Пожар почав швидко поширюватись, що викликало велику паніку серед мешканців, а це ще збільшило трагічні наслідки. Не зважаючи на героїчну ратункову акцію, у пожежі згинуло 57 осіб, а 200 є поранених в полумях і димі. Причин пожежі ще не пощастило ствердити з точністю, хоча є припущення, що він почався в кухні і про нього своєчасно не повідомлено, як про це висловив комісар публичних будівель, Гергардт. Для розслідження причин пожежі та встановлення його наслідків створено окрему комісію.

СЕНАТОР ОСТИН ПРЕДСТАВНИКОМ ЗЛ. ДЕРЖАВ В РАДІ БЕСПЕКИ.

Президент Труман іменував сенатора Ворена Р. Остина, републиканця з Вермонт, представником Злучених Держав до Ради Беспеки в Орґанізації Обєднаних Держав. Сенатор Остин, що на цьому пості є наступником Стетиніюса, заявив, що він погодився обняти цей пост тому, бо він вірить у можливість поступу в праці Ради Беспеки.

ДУБІНСКІ ХОЧЕ ТВОРИТИ ТРЕТЮ ПАРТІЮ.

Давид Дубінскі, лідер та президент впливової юнії робітників жіночих одягів, домагається створення незалежної національної партії праці. Згадана юнія вже тридцять років тому виступала проти двопартійної системи та пропонувала незалежну політичну акцію, а Дубінскі виступав проти демократичної адміністрації, заявляючи, що він зі своїми однодумцями не може задовольнитися партією, яка охоплює собою теж „південних демократичних реакціонерів". Ця нова партія, по словам Дубінського, малаб бути „зброєю проти анти-лейборитських сил". Він заявив, що теж інші робітничі лідери задумують усунути президента Трумана та „вбоги-робітничих" конґресменів.

Америка й Британія осуджують Румунію за занедбання виборів

З Вашингтону і з Лондону вислано до румунського уряду меморанда в справі занедбання перевести вибори в цьому краю і тим самим в справі недотримання обітниці дати громадянам потрібні свободи. Вашингтонський уряд вислав протест проти таких занедбань ще 27. травня, румунський уряд відповів на цей протест виминаючо, але цеї відповіди не оприлюднено в Вашингтоні. У стейтовім департаменті сказали лише ,що відповідь опиралася на перекрученню фактів, поданих нашим департаментом стейту. Тому зайшла потреба вислати другий протест із гострішим осудом режіму в Румунії.—Із столиці Болгарії, міста Софії, наспіли вісти, що болгарський уряд закрив газету „Знаме" за її критику Советської Росії.

Спиняють утечу українців і жидів з Карпатської України

Як звідомляє з Братислави Джан МекКормак, кореспондент ґазети Ню Йорк Таймс, то більше чим 100,000 уркаїнців греко-католиків та тисячі жидів втікли з Карпатської України, спасаючи свое життя від большевицького терору. Багато зних вступили в ряди Української Повстанчої Армії, що діе на польсько-чеському кордоні, під іменем „Бандерівців", інші скриваються в чехословацьких лісах, а ще іншим пощастило продертися до Німеччини. На підставі чехословацько-советського договору про прилучення Карпатської України до Советського Союзу, чехословацьке громадянство можуть вибрати тільки ті особи, які на цій території жили постійно. Ті, які жили на території Карпат. України, мають вернутися. Кілька тижнів тому советські власті замкнувши герметично кордони Карпатської України, візвали до повороту всіх бувших її мешканців, що з будь-яких причин находились на території Чехословаччини. Для тих, хто не мав охоти вертатися, відкритов Летні в Празі концентраційний табор. Зі советського боку запевняється, що в цьому таборі, обведеному колючим дротом та береженому озброеними від стіп до голови советськими сторожами, перебувають тільки ті, які добровільно зголосився до повороту в Карпатську Україну. Чехословацькі власти, не знаючи, що діється в Карпатській Україні, дивляться „крізь пальці" на всіх тих, що не хотять вертатися. З другого боку Совети поробили всі старання, щоби з Карпатської України не випустити нових втікачів. Кореспондент додає, що як мало є таких людей, що хотілиб до Советського Союзу вертатися, так багато є таких, що бажалиб з нього видістатися.

СОВЄТСЬКА УКРАЇНА НАРІКАЄ НА АМЕРИКУ ЗА НЕДОМАГАННЯ В УНРРА.

Аґенція Юнайтед Прес подає офіціяльне повідомлення з Москви, яким потверджується загрозливий стан урожаю в Україні в наслідок посухи. Дощ протягом найближчих двох тижнів мігб и ще частину врожаю врятувати, але частину вже сьогодні треба вважати за втрачену. З повідомлення виходить, що причиною лихого врожаю в Україні є не тільки посуха, але йнедостача відповідного сільсько-господарського виряду, головно тракторів та інших машин. Теж допомога УНРРА була досі не цілком вистачаюча, бо з признаних Україні 189 міліонів долярів, УНРРА могла використати на реальну допомогу тільки 69 міліонів.

На тему недостаточної допомоги УНРРА для України, звідомляє з Киева Дру Мидлтон до Ню Йорк Таймсу, про жалі керівника республиканського бюра по допомозі УНРРА для України, Василя Хомяка. Він у розмову з американськими і британськими кореспондентами заявив, що не точне виконання УНРРА-ю своєї програми щодо України, ослабило відбудову країни та взагалі мало „нещасливий вплив на ціле положення". В Хомяк ствердив, що УНРРА доставила Україні тільки 8,606 тон олійних рослин, маргарину та вепрових [illegible], хоча згідно з договором підписаним у грудні 1945 р. УНРРА обіцяла доставити 95,000 тон. Шеф місії УНРРА в Україні, маршал МекДофі з Ню Йорку, потвердив це, заявляючи, що УНРРА подбає про виконання дальших достав до 30. червня. Він теж звернув увагу на різні труднощі у точному виконанню допомогової акції для України, бо виявилося, що деяких постанов справді не можливо виконати в означеному речинці, як напр. доставу пенсилини. З встановленої для України програми, місія УНРРА в Киеві одержала по день 25. травня тільки товарів вартости 59,000.000 долярів, а інші вартости 10,500,000 є вдорозі. МекДофі висловив надію, що до кінця червня Україна одержить загально допомоги вартости 90,000,000 долярів так, що програма буде виконана на 50 відсотків. Щодо запомоги в промисловій відбудові України шеф місії УНРРА заявив, що на загаль-ну суму, призначену на ту ціль, у висоті 36 міліонів долярів, уже було замовлено товарів на 32 міліонів долярів та додав, що „це повинно доказати, що тут не робиться жадних різниць проти України". В Хомяк на доказ, що положення „цілком погане", вказав на доставу УНРРА-ю машин та виряду для відбудови публичних користувань. Україна прохала 15,000 тракторів, але не дістала ні одного. Марш. МекДофі вияснив, що в цілій програмі УНРРА ; тільки 1,600 тракторів. В Хомяк заявив, що теждостава продуктів для України була недостаточна, бо до 25. травня доставлено тільки 139,899 тон, при чому було тільки 38,663 тон мясних продуктів.

ПОСТАЧАННЯ ДЛЯ БІЛОРУСИ.

Щодо Советської Білоруси, то УНРРА з предвидженої програмою допомоги на 61,000,-000 долярів, виконала досі на 21,000,000. Більшість цеї суми використано на доставу продуктів з посівним зерном включно, а решта на силові стації. Достави до Білорусі ідуть через Одеський порт.

ПОЛІЦІЯ В ОБОРОНІ МОРЯКІВ.—Тоді, як Злучені Держави ще дожидають того, станеться на випадок заповідженого страйку моряків, Канада вже має з ним свої турботи. На фото видно, як канадійська поліція охоронює не-юнійних моряків при відчалюванні корабля в порті Торолд, Онтаріо. Корабель з не-юнійною залогою був опісля задержаний страйкарями в Каналі Віленд.

ВИНСТОН ЧОРЧИЛ ДАЄ ВІДСІЧ МОСКВІ В АНГЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

В дебатах англійського парляменту над закордонною політикою країни, після виступу міністра Бевина, забирали голос колишній премієр, Винстон Чорчил, і теперішній шеф англійського уряду, Клемент Атлі. Обидва ці державні мужі, подібно як і раніше міністер закордонних справ, гостро напятнували політику Москви, роблячи її відповідальною за всі дотеперішні невдачі в дипльоматичних намаганнях забезпечити світови мир. Чорчил говорив, що сьогодні майже одною-третьою частиною людности Европи керують „комісарі з Кремля" та що це вони сіють насіння нової світової війни. Зогляду на такий, стан, Чорчил радше хоче бачити два світи, ніж один, деморалізований Советами. За словами Чорчила сама Англія є предметом щоденних нападів советської пропаґандивної машини. Чорчил виступив в обороні Еспанії, з признанням згадав про британську інтервенцію в Греції, доражував віддати Тироль Австрії та напятнував поведінку англійської комуністичної партії, яка завжди вислуговується Москві, безогляду на це, які наслідки це має для самої Англії. Діючи по наказам з Москви, британська комуністична партія підчас дружби між Гітлером і Сталіном послаблювала народню оборону країни і якщоб це від неї було залежало, Англія булаб ще в 1940-1941 р. впала жертвою Гітлера. Чорчил, що раніше найбільше не погоджувався з напрямними закордонної політики Лейборитської партії, тепер висловився прональ з признанням, за те, що вона зайняла рішучу поставу проти комунізму й тим самим принесла великий вклад в справу світового мира.

Премієр Атлі звернув увагу на розбіжности в думках між Західними Союзниками та Росією, кажучи, що як де існує „залізна занавіса" то насамперед в цій ділянці. Він заявив, що Советський Союз своєю політикою й поставою розвіяв атмосферу потсдамської конференції.

ШУКАЮТЬ КАНДИДАТА НА НАСТУПНИКА СТАЛІНА.

Нюйорська преса надрукувала вчера кореспонденцію Асошіейтед Прес на тему можливого наступника Сталіна на пості керівника Советського Союзу. Кореспонденцію, ілюстровану в деяких випадках портретами Сталіна та большевицьких діячів, надруковано під різними заголовками, що зводяться меншбільш до такого: Сталін здоровий, але хто буде його наступником? Між кандидатами на наступника називається Молотова, Маленькова, Шверніка та інших членів московського політбюра.

ПЕРЕМИРЯ В КИТАЮ.

З квартири ґен. Маршала в Нанкінґу повідомляють, що в найближчих годинах буде підписане 15-денне перемиря між комуністичними і національними військами в Китаю. 15 днів це компроміс, бо комуністи бажали перемиря на 30 днів, а маршал Чанг Кай Шек тільки на сім. Загально вважається, що це перемиря є серіозним успіхом ґен. Маршала, який має місію довести до повного замирення в Китаю.

ДИВНИЙ УДАР СЕРЦЯ.

До Отави, Канада, наспіли з Москви відомости про смерть колишнього військового аташе советської амбасади в Отаві, полк. Ніколая Заботіна. Ігор Гузенко, колишній службовик цеї амбасади й зараз головний свідок в судовому процесі проти большевицької шпигунської сітки в Канаді, назвав Заботіна шефом цеї підривної роботи. Заботін був відкликаний до Москви внаслідок „безвідповідальної роботи" деяких членів його штабу і чотири дні пізніше умер на „удар серця".

БІЛЬШІСТЬ ІТАЛІЙСЬКОГО НАРОДУ ЗАЯВИЛАСЯ ЗА РЕСПУБЛИКУ.

В Римі проголошено кінцевий вислід переведеного минулої неділі плебісциту щодо дальшого державного устрою Італії. 12,182.855 італійців заявились за республикою, а 10,362,709 за монархією. Відсотково республиканці перемогли у відношенні 54 проти 46. Вислід плебісцитуту подав до відома міністер внутрішних справ, а уряд звернувся до народу, щоб з цеї нагоди не робити жадних демонстрацій, хоча в цілій країні панує великий підйом і схвилювання. У виборах до Конституційної Асамблеї перемогли праві партії більшістю 868,015 голосів.

СТАН ОКУПАЦІЙНОЇ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ В ЕВРОПІ.

Стан окупаційної Червоної Армії в европейських країнах, іменно: в Німеччині, Австрії, Польщі, Мадярщині та на Балканах оцінюється зараз на 3,000,000, що означалоб зменшення її майже на половину в порівнанню з першими місяцями після закінчення війни. В цих три міліони не вчислені сили прикордонної сторожі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

U. S. SAVINGS BONDS

Ми, що тяжко працюємо на кожний цент, повинні бути заінтересовані в тому, щоби заощаджений нами гріш хоч задержав надалі свою вартість, якщо не піднісся вгору, як властиво повинно й бути. А добившись більшої заробітної платні, теж не хочемо, щоби за ту збільшену платню ми не могли жити на такий лад, як жили, коли заробляли далеко менше.

Оті речі видаються на перший погляд дуже простими і для кожного зрозумілими. Та проте треба їх людям раз-у-раз нагадувати. А це тому, що ми своїми нерозумними вчинками часто копаємо самі собі яму. Маючи якийсь час змогу більше заробити, велика частина американського суспільства тепер завзялася набутий гріш доконче витрачувати. Тому пускає величезні суми з димом, на цілком непотрібні речі та забаганки, а другу частину витрачує закуповуючи речі не так дуже необхідні й яких на ринку обмаль, через що треба за них платити вдвоє чи втроє більше.

Усе це спричиняє інфляцію і підкопує цілу нашу господарську систему, бо гріш постійно тратить на вартости. На те знов звертає нам увагу сам уряд і пригадує нам це в такому часі, коли згадуємо за один з найдраматичніших моментів з останньої війни. Це той, коли то наші славні вояки зачинали інвазію Европи, бажаючи завдати остаточний удар, Гітлерови. Пригадуються нам отже тепер ті геройські події, що відігрались на побережжу Нормандії у Франції тому два роки. Був це незвичайно ризиковий крок, що вимагав від кожного вояка величезної відваги, посвяти і сили волі. І те все найшлося, бо кожний відчував, що хоч небеспека велика, але вона мусить бути переможена.

Уже те, що наш уряд вибрав аж такий момент для кампанії в справі спопуляризовання серед нас акції закупна Щадничих Бондів Злучених Держав, вказує наглядно, що це іде про дуже важне діло, яке дотикає кожного, усіх нас. Виходить, що як треба було нам купувати воєнні бонди, щоби відхилити від нас нещастя, що наступало ззаграниці, так треба тепер купувати бонди, щоби знищити ворога на нашому домашному фронті. А тим ворогом являється інфляція. Цього ворога можна перемогти не гарматами і проливом крови, а тільки ощадністю. Значить, що евентуальна наша перемога не вимагатиме від нас ніякої жертви, а тільки цього, щоби ми були розумними і ощадними людьми і самі не викликували вовка з ліса.

Ощадність — це якби природна вдача українця, що звик жити з праці. Тому ми певні, що всі ми розуміємо, що наша ощадність тепер куди важніша ніж бувало, бо помагає удержати на висоті вартість доляра. Ми тільки пригадаємо, що найпевніший спосіб щадження — це закупно державних щадничих бондів.

Офензива проти всесвітнього комунізму

Промова британського міністра закордонних відносин Ернеста Бевина в лондонському парляменті ві второк 5. червня була вступом до дводенної дебати над заграничною політикою великої імперії. Ціллю його промви було виказати, хто є головною перепоною в світовому замиренню. Він згадав про прірву, яка тепер є між Заходом і Сходом і заявив, що внаслідок такої прірви теперішній мир не має трівкіших підстав як мир із 1918 р.

Шукаючи за причинами такого стану, Бевин вітверто сказав, що голвною причиною є советська система. „У всіх промовах і писаннях наших советських приятелів слідна теорія, що вони єдині є представниками робітництва і що лише вони самі одні є демократами. Їх поняття про інші уряди таке, що вони або фашистівські, або скрито-фашистівські, або щось подібне. Це знову наводить на думку, що Росія лише тоді може втриматися, коли кожен край у світі прийме советську систему. На мою думку це є одно з найбільших недомагань і велика перешкода для мира... Я не заперечую Росії права йти своєю дорогою для осягнення промислової революції, одначе для нас, що почали промислову революцію більше як 150 літ тому, булоб дійсно назадництвом і стриманням поступу колиб ми приняли російські методи". Ці слова Бевина найшли повне одобрення як серед членів його Лейбор Парті, так і серед членів Консервативної партії в парляменті. Це знак, що подавляюча більшість англійського цредставництва осуджує советські методи правління як назадницькі і як непоступові та недемократичні.

Ще ясніше становище заняв у цій дебаті бувший премієр Чорчил, бо сказав вітверто, що то комісарі з Кремля сіють війну.

Не знати, чи це припадок, чи може є в тому який плян, що саме вчасі лондонської парляментарної дебати розпочався в Монтреалю, в Канаді судовий процес проти канадійського парляментарного посла Роза, якого суд обвинувачує в шпигунстві в користь Советів. Із підготови до цього судового процесу, а частинно вже із зізнань свідка Ігора Ґузенка, стало звісним, що вже вчасі війни Совети зорґанізували всесторонну сітку шпигів, як в Канаді, так і в Злучених Державах, а навіть і в Англії, щоб приготовитися до якоїсь дальшої акції саме проти згаданих держав, хоч Совети в тому часі воювали як союзники на боці цих держав. Тепер американські морські юнії підготовили загальний страйк на кораблях і доках івізвали всі юнії цілого світу до помочи. Як з юнійних кол, так і з напів урядових доходять вісти, що цей рух стоїть під проводом одиниць, які приймають диктати з Москви. Американський уряд цим разом уже не жде, аж вибухне страйк, але заздалегідь підготовляє себе на його зломання.

В великих американських журналах останнього тижня появилися статті із виясненням, яку ролю ґрають американські комуністи в американському життю. І так в тижневику „Лайф" з 27. травня написана редакційна стаття про те, що між Західніми державами і Советами вже є конфлікт і що американці не повинні серед цього спати, а повинні старатися не допустити до війни з Росією, заки це ще можна зробити.

У великих щоденниках появилися оголошення про статтю нюйорського кардинала Франсиса Спелмена, поміщену в журналі „Ди Амерікен", у якій кардинал розбирає основно небеспеку комунізму в Америці. Він старається зломити, як він каже „конспірацію мовчанки, яка огорнула і загрожує" демократії. Кардинал твердить, що вже прийшов час на вітверту розмову про небеспеку комунізму. Свою статтю, під заголовком „Комунізм не є американською ідеєю", кінчить Спелман так: „Ні один американець не сміє йти на компроміс із шахрайським напрямом комунізму, або піддатися йому без нараження беспеченства краю".

Оці вісти й голоси, зіставлені разом, вказують, що наша Америка вже приходить до свідомости разом з іншими краями світу, в першу чергу з Анґлією, про це, що дальше не можна потурати комуно-большевицьким затіям, коли світ має бути врятований для демократизму. Це перші ластівки назріваючої офензиви проти найстрашнішої язви новочасного людства — проти комуно-большевизму.

Микола Чубатий.

Китайська справа та Совєти

Хто уважно слідкує за тим, що нині діється на терені Китаю, той мусить признати, що відношення Советів до Китаю дуже нагадує нам відношення червоної Росії до України. Китай, як і Україна, нація старої культури і миролюбива. Китай як й Україна в останних десятках літ перейшов глибокий процес національного відродження. Починаючи від року 1912, коли то прихильники національного китайського реформатора д-ра Сун-Янт-Сена повалили старе цісарство та завели республику, Китай переходить всебічну революцію національну, соціяльну та культурну. Нація, стара культурою, але заскорузла століттями старої традиції, відроджується та ставить домагання, щоби чужинці покинули їх країну, та щоби китайський нарід став одиноким господарем на власній землі.

В національному відродженню Китаю були в різний спосіб заінтересовані сусіди. Для червоної Росії Китай представляв терен дальшої російської експанзії в Азії. Завойовницькі пляни Росії проявлялися вже за царату.

Імперіялістичні посування Росії спинила Японія, яка 1905 розгромила Росію, відібрала від неї Порт Артур та Дальной. Одним словом, викинула Росію знад бергів китайських вод. Переможна війна Японії з Росією дала початок політичній та економічній експанзії Японії на терені Китаю. Величезний розвій японського промислу через дешеву працю японського робітника постійно збільшав натиск Японії на Китай. Японія старалася дістати майже монополь в китайській торговлі, випираючи поволи своєю нестерпною конкуренцією Анґлію, Америку та інші держави, з яких кожна мала на терені Китаю свою концесію з правами так званої екстериторіяльности. Концесії чужих держав на терені Китаю були обидою національного самопочування відродженого національного Китаю. Тому молодо-китайський рух все виразно прямував до повного зліквідування чужоземних концесій. Японія теж змагала до усунення чужоземних концесій з Китаю, одначе з бажанням, на місце концесій Америки та европейських торговельних держав, поставити одну велику японську концесію, монополь для японської торговлі.

Повне національне відродження Китаю та його унезалежнення спиняло дві справи. Перша, це отаманія поодиноких китайських ґенералів; друга, це комуністична пропаґанда большевиків. По старім цісарстві залишилася отаманія поодиноких ґенералів, з яких кожен опанувавши якусь провінцію при помочі приватної армії стягав податки та цравив як незалежний отаман. В міру зросту національної самосвідомости та в міру перевиховування молодого покоління, отаманія ґенералів уступала, а Китай серед важких зударів внутрішних течій ставав обєднуватися під владою національного Куомітанґу. Його лідром став ґенерал Чян- Кай-Шек. Одначе куди ґрізнішим для національного відродження Китаю стала комуністична агітація.

В комуністичній агітації большевиків, більше ніж деінде, крилися завойовницькі пляни червоної Росії. При помочі комуністичної агітації Кремль мав в пляні опанувати вкінці цілий Китай та зробити з нього такого сателіта в Азії, який має нині Польща, Болгарія чи Румунія в Европі. А це знов означало спинення плянів національного відродження Китаю на довгі десятки літ, а може й повну втрату великих просторів Китаю.

Лихим прикладом того стала втрата Зовнішньої Монґолії, китайської провінції, де при помочі Советів усадовився комуністичний уряд та поволі цілковито відірвався спід зверхности Китаю. Під подібний вплив Советів підпала найдальше західна провінція Китаю, так званий східний Туркестан. В самім Китаю комуністи усадовилися на великих північних та південних просторах. Маючи власні армії, вони постійно воювали з національним центральним урядом, дістаючи не тільки натхніння, але також реальну поміч в зброї та політичну піддержку збоку Кремлю.

Центральному урядови Куомітанґу удалося майже зліквідувати полуднево китайських комуністичних вожак, одначе це не удалося їм на півночі, бо ці постійно діставали поміч через советський кордон. На час війни з Японією китайські комуністичні ґенерали трималися невтральности, складаючи тягар ведення війни на національний уряд та ще й йому постійно загрожуючи поширенням влади комуністів на нові провінції.

Напад Гітлера на Совєти та порозуміння японсько-німецьке заставило доперва комуністів вийти з вигідної невтральности, стати фронтом проти Японії та заключити перемиря з національним центральним урядом. Сталося це, очевидно, на приказ з Москви. І тут, так само як і на терені Америки, ясно показалося, як політика комуністів є стисло залежна від політичних вказівок Москви.

Америка, що в часі війни щиро спомагала національний китайський уряд та його признавала як одиноку владу Китаю, теж дбала, щоби поправляти відносини поміж національним урядом Китаю та владою провінцій опанованих комуністами. В цій цили Америка висилала до Китаю талановитих ґенералів та дипльоматів в одній особі, щоби пильнували перемиря поміж воюючими китайськими партіями, а теж щоб вкінці зліквідували незгоду. В останнім часі таку важку місію дістав ґенерал Маршал, бувший шеф ґенерального штабу.

Ліквідуючи війну з Японією, Совєти зробили умову з китайським національним урядом, бо його вони признавали одинокою репрезентацією Китаю. В руки того уряду большевики обіцяли передати відібрану від японців Манджурію. Та як все, так й тут що іншого большевики говорили, а що іншого зробили. Подвійна та хитра гра большевиків нині цілковито параліжує акцію ґенерала Маршала довести до порозуміння поміж китайським центральним національним урядом та комуністичними сепаратистами.

Неодин раз вже той американський джентельмен довів до формального порозуміння поміж національним урядом та лідерами комуністів. Вдавалося вже нераз, і таке рознесли по світі американські журналісти, що згода поміж ними вже річ доконана. Та скоро тільки розїдуться делеґати, умова знов рветься, збройні зудари знов починаються. Американські джентельмени хотять видіти в большевиках теж джентельменів та партію того самого китайського народу. Не рахуються вони з тим, що в комуністів немає слова ані ніякого зобовязання, коли йде про не-

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про ґітлерівщину)

54)

Морально наші люди стояли твердо й на належному щаблі, тому за моральний бік треба було менше боятися. Про національну сторону питання не говорю, бо це окрема тема.

Але в Норембергу від домових служниць українського роду приходило стільки скарг до „Німецького Фронту Праці", що проф. Нойман постановив зібрати всіх їх з господинями в певній салі, а я на місці допоможу виснити різні скарги та інші непорозуміння, як і нагадаю дівчатам про їхні обовязки й права, згідно з приписами. Не треба й казати, що це було можливо тільки дякуючи розумному й людяному проф. Нойманові, бо інші німецькі „опікуни", хоч би й в Штрасбурзі, були того погляду, що східнє „бидло" взагалі не має права скаржитись, чи домагатись.

В призначений день, це було в неділю, прийшов я в 3-тій год. пополудни на ті оригінальні збори. Душ з триста дівчат, наче потрівожені бджоли, гомоніли на маленькому подвірї, а німкині посідали в салі. Проф. Нойман та інше начальство були вже таксамо на салі й ми почали збори. Про ці збори мав би я багато оповісти, бо про них ще довго памятатиму, але тут лишень розкажу, що як я промовив кілька перших слів, привітавши дівчат, то настало те, що можна назвати дантейським пеклом, звичайно, пеклом чисто жіночим. Дівчата, наче їх кропивою хто препік, раптом зарухались і в салі счинився неймовірний гамір: одні почали скаржитись, намагаючись одна другу перекричати; другі плакали гіркими сльозами, згадуючи маму, батька й Україну; треті огризались, що їх сусідки не дають говорити, словом, хоч затикай вуха та втікай. А німкині й собі повставали з місць і тикаючи на дівчат пальцями, почали кричати:

— Дивіться, дивіться, ось вони які, тепер ви бачите, що з ними не можна ради дати... Це справжні оси, а не дівчата... Вони тільки нарікають...

На триста дівчат навряд, чи буде два-три десятки, якіб не скаржились — на обходження з ними, чи інше. Всі прохали забрати їх до лягерів, на фабрики, бо там їм буде краще й спокійніше. Сотні різних-прерізних випадків з їхсього перебування на праці в німкинь: одній господиня не дає світла, щоб роздягтися, чи вдягтися в її „комірчині"; другій понабивала ґудзи на голові; третій діти плюють у лице, називаючи „большевицькою свинею"; четвертій старший син господарів не дає життя з залицянками, і т. д., і т. д. Майже всі скаржаться на важку працю, нікуди не пускають, нема відпочинку, сумно за своїми, самітність.

Я їм намалював життя в лягері, важку роботу на фабриках, повну відсутність свобідного руху, бо навіть на працю ведуть вартові, погану їжу, важкі житлові умови по 25-50 в одній кімнаті, де блощиці літом спати не дають, повну відсутність додержати жіночу гігієну — нема теплої води, нема мила, іноді нема де й сорочку випрати.

Коли я дівчат заспокоїв, а більшість переконав, що краще довше, чи й важче попрацювати, а зате краще зїсти, виспатись на чистій постелі, вмитися та вимитися милом і гарячою водою, тоді я звернувся до німкинь, нагадуючи їм про обовязки відносно українських дівчат, а особливо про заборону бити. На моє щастя, на салі був проф. Нойман та інші німці, інакше мені довелосяб позичити в Сірка очей та тікати від німкинь, які накинулися на мене:

— Як це?... Ви смієте нам диктувати наші обовязки?... Чи це є німкині, що ви нам про права торочите?... Ви тільки служниць здеморалізуєте!...

За мене дав їм належну відповідь проф. Нойман, який загрозив, що хто посміє дівчину-українку вдарити, від того на протязі 24 годин відбере служниці, а другої не дасть та ще гостріше нагадав їм про все те, про що я сказав. Почувши таку мову, німкині притихли та й розійшлись. Але скарг від цього не зменшилося.

В найбільш „складних" випадках, які проф. Нойман полагоджував завжди особисто, а не на папері, брав він і мене з собою. Хоч це була галичанка, ніби не підлягала моїй опіці, бо я опікувався тільки східніми робітниками, але що українка, то він попрохав мене допомогти йому.

— Це якась складна справа, я не можу зрозуміти, хто є винен. Дівчина як дівчина, але іноді вперта як осел і наодріз одмовляється працювати...Я не полагоджую таких справ паперовою дорогою, а ходжу й студіюю на місці. Маю враження, що дівчину бють, але вона стає ще більш запекла. Я вже три рази намагався вияснити, в чому річ, але справа не покращала. Сьогодня німкиня телефонувала мені, що вночі дівчина втікла через вікно й до полудня не вернулась... А як і зараз не застанемо, то не знаю, що й робити: я б мусів завідомити „Ґестапо", але не люблю, як воно вмішується до моїх справ та й ви самі знаєте, які будуть наслідки...

Приходимо до ресторану-ліліпута, найменшому в цілому Норембергу, біля самого мосту, не доходячи ринку. На долі вештається служниця-німкиня, а ми йдемо нагору, де застаємо господиню й Марію служницю-українку, вона щойно повернулась „з утечі".

Витаємося з господинею, яка нічого не говорить, а тільки зиркає на дівчину хижо, починаємо „слідство".

— Ну, що тут у вас сталося, оповідайте?... — звертаюсь до дівчини.

(Дальше буде).

Ольга Коренець.

Іван Франко у моїх споминах

(Надіслане з Европи).

Було це в літку 1903 р. У липневий ранок стояли ми з чоловіком у вікні поїзду, що їхав зі Стрия до Львова. На перон увійшло двох мужчин, що звертали на себе увагу оригінальним виглядом: інтелігенти у полотняних одягах, (тоді ще не було моди на полотнянки), у широких солом'яних капелюхах, сильно засмалені сонцем, вони були обвантажені рибацьким приладдям. Поїзд вже відходив і вони спішно прямували до нього. Були це Франко і Грушевський, як я тоді довідалася, оба завзяті рибалки, що своє дозвілля радо переводили на риболовлі на ріці Стрий. Грушевський, побачивши мойого чоловіка, що був його учеником, звитався з ним і разом з Франком увійшов у наш переділ.

Мені аж дух захопило від тієї милої несподіванки. Провінціялка з Перемишля, я з великою пошаною, майже з пієтизмом ставилася до Львовян, що для мене очолювали вищит нашого культурного життя, а ось тут зустрічаю аж таких двох великих...

Увійшовши в переділ, Грушевський і Франко закинули полиці своїм рибацьким приладдям та примістилися вигідно, бо в переділі крім нас не було нікого. Були втомлені, а радше сонні. Рибу ловили пізно в ніч, до місяця. По Грушевському не було це так слідно, але почервонілі очі Франка аж просилися на сон.

Коли поїзд рушив, а більше подорожних у нашому переділі не появилося, я зняла з полиці подушину і коц пропонуючи, щоб ми сіли на одній лавці, а на другій Франко положиться і поспить трохи. Моя пропозиція викликала у Франка збентеження та різкий протест. Він, що ставився дуже уважливо до жінок (як казав Грушевський) увесь зашарівся від думки, що міг би в присутності жінки поводитися надто вигідно.*)

. І Франко протестував на всякі лади проти того, щоб спати і це виходило в нього страшенно мило. Я була захоплена: якже-ж — великий поет Франко, а ось зашарівся і збентежився немов який хлопчина. І таки не поклався, а пересидів аж до Львова, кліпаючи сонними очима.

Розмова зійшла на літературні теми і я як-стій поспішила похвалитися, що вже була „друкована" (у „Вістнику") 1902 р. поміщено мої два малі нариси: „Хмарка" і „Чоботи" під псевдонімом: Жаб.) Франко з вибачливим усміхом похвалив мої спроби (він ледви чи затямив ці „твори") і радив писати дальше, обіцюючи поміщувати. — Коли довідався, що ми думаємо провести літні ферії в тухольських горах у селі, як це кажуть, дошками від світа відгородженому, радив відшукати там давні казки, перекази, пісні, які в такому глухому кутку найкраще зберігаються, записати і переслати до етнографічних записок. При цьому подав, як це робити. Я занотувала його вказівки і покористувалася ними: при кінці ферій мала списаних з уст дідусів і бабусь кільканадцять казок та переказів і трохи обрядових пісень, які я переслала на руки Франка. — В дальших роках я покористувалася і другою його заохотою: писати до „Л. Н. Вістника". Тут мушу занотувати велику прихильність Франка до молодих, а то й зовсім незрілих спроб писання. Франко, який мав дуже їдкий дотеп і гостру критику в оцінці письменницьких творів, із батьківською вибачливістю ставився до зовсім початкуючих „письменників". У „Л. Н. Вістнику" відкрив він окремий відділ літературних проб і я туди посилала, осмілена Франком, свої нариси вже під своїм повним прізвищем.

Ще одна заохота стрінула мене від Франка кілька літ пізніше. Франко написав до чоловіка листа, в якому просив прислати йому з перемиської капітульної бібліотеки деякі книжки, потрібні до його праць над апокріфами. При цій нагоді питав, чому я перестала писати до „Л. Н. Вістника". Та я тоді вже вспіла зневіритися у своїй письменницькій можливості і „зломила перо"; тому й не використала тої цінної і милої для мене пригадки.

Зима року 1912. В Перемишлі оповіщено, що приїжджає Франко з відчитом. Велика саля перемиського магістрату виповнилася вщерть. Переважала молодь. Зашуміло від оплесків — на естраді стояв Іван Франко. Чоловік „зі золотим мізком" (як його назвав за Альфонсом Доде один сучасний журналіст), що золото свойого мізку клаптиками розсіявши довкола по світі, тепер обвозив свойого „Мойсея" по провінціяльних естрадах — хліба ради.

Картина була невимовно сумна. Поступаюча неудуга поклала на поеті своє винищуюче тавро. Похилена постава, опущені до долу хворі руки. За ним на естраді стояв, оперлий плечима об стіну, опікун і поміч безсилого батька, син Андрій, про якого було відомо, що важко мучиться падачкою. Цих двох людей уявляло собою якусь страшну, незрозумілу наругу долі.

Франко сів за столом і почав читати „Мойсея". Пропустив пролог і книгу за книгою читав утомленим, одноманітним голосом цю безсмертну епопею високих летів та упадків людського духа. В його читанні затиралися усі сильні місця поеми, не виявлялася ні трохи велика краса твору. Та в тій хвилині неважне було **як читається**, а вся вага була в тому, що читає „Мойсея" **сам Франко**. Перечитав до кінця і встав. І тоді ні то читаючи, а радше з памяти став виголошувати пролог „Народе мій..." Голос піднісся, фразував, з натиском підкреслюючи важні слова; та де далі став ломитися і дрижати зі схвилювання. Майже захлистуючись, обірвався. Франко скінчив. Підніс руки до очей. Він плакав. Покарлючені пястуки своїх каліких рук притискав до очей, немов хотячи втиснути сльози назад. Та вони бігли йому по обличчі і він безсило намагався їх стирати.

Дарма, що пролог кінчається бадьорим акордом, дарма, що малює світляну **майбутність** — щось зірвалося в ту мить у наболілих грудях поета. Це **теперішня** недоля була надміру дошкульна, надміру брутально контрастувала із щойно змальованою ясною картиною, **теперішні удари** життя надто безпощадно били його нарід і цю велику, важко хвору людину.

Це було жахливе. Поет-паралітик плакав над своїм народом, „паралітиком на роздоріжжі", над його і своєю неміччю.

На салі стояла гнітуча тиша, що тягарем лягала на грудях і спинювала віддих...

Ще раз бачила я Івана Франка — у домовині. У вишиваній сорочці, з червоною застібкою при шиї, виглядав святково відмолоджено. Веселе травневе сонце, що клало своє золото на просто білені стіни кімнати, проганяло відсіля жах смерти та навівало почуття безмежного супокою, що його вкінці знайшла ця багатострадальна людина.

*) В одному зі спогадів про Франка п. з. „Серед співробітників і знайомих Івана Франка" висказано погляд, немов-то Франко поза необхідною спільною працею, не шукав професорового товариства, яке йому тяготіло. На мою некомпетентну думку співжиття цих двох наших великих людей ішло поза рямці наукової співпраці; їх вязали й товариські призні взаємини (от хоча-би спільне переводження свобідного часу). Правда, моє знайомство з Франком і Грушевським обмежилося до кількагодинного перебування з ними, але тому, що моя увага ввесь той час була зосереджена виключно на них, я могла завважити й вичути дещо з їх взаємовідносин. І досі мені в памяті усмішка в очах Грушевського, з якою він глядів на Франка, коли пояснював мені його збентеження. Було в ній щось з батьківської чулости, яка говорить: Ось бачите, який він у мене!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

МІСТО НЮ ЙОРК.

Організація відділів У. Н. Союзу.

Минуло близько два роки від часу, як комітет відділів У. Н. Союзу мав свої останні збори. Воєнні часи та інтензивна праця Обєднаного Комітету в Ню Йорку не давали спромоги відділам У. Н. С. провадити свою працю поза організуванням членів в ряди У. Н. Союзу. Дня 10. травня 1946 нововибраний радний У. Н. С. Петро Кучма скликав урядників всіх відділів У. Н. С. з нюйорської округи, щоб з ними нарадитись щодо праці того Комітету на будуче. Заступлених було 15 відділів. Збори отворив і ціль їх пояснив радний П. Кучма, який рівночасно був від двох років головою тогож Комітету. Тоу, що за останних два роки деякі урядники порезигнували, на початку зборів дібрано нові особи на їх місця. І так на секретарку вибрано Марію Демидчук, на касієра Йосифа Сидора, а до контролі ввійшли: Василь Морозович, адв. Микола Гаврилко і Темко Ніньовський.

Опісля збори приступили до дискусії над працею, яка жде наш Комітет у близькій будучности. Слово забрав головний предсідник У. Н. С. Микола Мурашко і виказав на прикладах недостачі Комітету відділів У. Н. С. в Ню Йорку. Пан Мурашко між іншим сказав, що Ню Йорк, де є лише в двох відділах понад 2,000 членів, не виступає на конвенціях як слід зорганізовано і тому не здобуває більш як одно місце в уряді У. Н. С. Рівнож головний предсідник підніс вагу молодих організаторів, яких доконче потреба на терені Ню Йорку. На тій точці розвелась ширша дискусія, після чого збори ухвалили такі точки:

1. Вишукати серед молоді здібних організаторів;
2. Видати летючки з пропагандою за У. Н. С.;
3. Як прийде час повести енергійну кампанію за фондами на „Свободу", щоб покрити недобір.

Кожна з тих точок була докладно передискутована і одобрена зборами. Під кінець секретарка відчитала лист від Української Централі в Ню Йорку, яка веде акцію за будову Українського Народного Дому. В листі уряд Централі запрошує відділи У. Н. С. стати їм до помочи в тім великім і важнім ділі. На внесок Семена Демидчука, попертий Михайлом Ликтеєм, ухвалено скликати окремі збори всіх відділів У. Н. С. в справі будови У. Н. Дому в Ню Йорку. На тих зборах урядники відділів мають остаточно сказати своє слово, це: чи відділи У. Н. С. в Ню Йорку потребують такого дому чи будуть і надальше сидіти в комірнім?!

На тім збори закінчено.

Марія Демидчук,
секр. Ком. Від. УНС.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З свяченого на скитальців.

В неділю, 22. квітня, відбулося свячене при українській католицькій парафії св. Івана Хрестителя. Гості зібралися в Українській Централі. Коли вже всі позасідали при багато заставлених столах, наш парох о. Ст. Бахталовський поблагословив Божі дари і сердешно промовив до зібраних. Його промова піднесла слухачів на дусі й тому запанував братерський настрій.

Очевидно, що говорили люди про все, отже і про рідний край і про скитальців, а о. Парох візвав у промові, щоб про них памятати. В доповненню співдушпастир о. В. Краєвський відчитав жахливого листа від одного скитальця, а тоді гр. Т. Каськів заговорив про спосіб збирання гроша і пересилання через наш Допомоговий Комітет. Після того перевели збірку члени місцевого комітету і вона принесла $140.75.

Жертви зложили: по $5: о. С. Бахтоловський, М. Литвин, І. Бакун, М. Вітишин, С. Карпа, М. Грищишин, А. Будник; по $2: М. К. Бубняк, М. Коритко, М. Ружила, В. Дубас, А. Голяк, П. Лобур, Р. Калакура, А. Зелінська, К. Гинда, С. Рудий; по $1: М. Лагіш, І. Голяк, М. Рій, С. Голота, Е. Слободюк, І. Голяк, О. Лисак, А. Салабун, І. Зінський, С. Лебідь, І. Ковальський, Т. Норощук, А. Сурма, А. Швець, Г. Сегінь, Д. Мотуз, Ю. Езгери, М. Гневіч, М. Ярошко, А. Вусата, І. Дибайло, К. Мисик, А. Мандик, І. Багній, А. Мерц, Р. Залепська, М. Мохналь, О. Хімій, А. Хімій, М. Коваль, М. Дейли, П. Гинда, М. Гинда, С. Кацапир, М. Запотоцький, Ф. Просіцька, О. Лисак, Т. Олійник, К. Сута, С. Гальків, М. Коца, Ю. Ґулська, М. Ціж, А. Евстахевич, М. Каспер, К. Діцилівська, К. Прокіпачак, М. Озипко, П. Слободюк, Е. Гангар, А. Собонь, М. Лебідь, М. Злобіцька, І. Плечій, П. Сапун, А. Галамір, А. Бендюга, Ф. Піщевят, Т. Шатінський, І. Настюк, В. Настюк, М. Малик, Д. Макар, О. Білозір, О. Мейба, М. Бурда, К. Бучий, М. Постол, І. Марусяк, В. Максимич, Т. Каськів, В. Салабун, М. Андрушко, В. Лісковичч, Г. Брик, Г. Махінко, І. Титар, Т. Гладкий, В. Стахура, А. Стахура, М. Шумейко, І. Рудик, Г. Роецький, М. Литвин.

Гроші вислано до головного комітету в Філядельфії.

В. Салабун.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Свято Матері.

Старанням Союзу Українок ім. О. Кобилянської, відд. 29, відсвятковано День Матері, що крім радости й вдоволля гостям приніс теж $100 на допомогову акцію сиротам-скитальцям. На програму свята склались: вступне слово, що його виголосила предсідниця п. М. Липська, Привіт Матерям, що його склали діти української школи при православній церкви, відспівавши теж кілька пісень присвячених матерям, а дальше: Розмова дитини з матірю, що відбулась між п. И. Коцюба та її донечкою Марійкою, сольо на піяно пані О. Білан, сольо на гармонії п. Ф. Намака, українські танці, виконані О. і С. Червінськими та Е. Кльован. Цікавий доклад на тему „Роля матери в наших часах" виголосила п. Клявдія Білон. Програму Свята закінчено живим образом: на сцені, в гурті дітей і молоді, сиділа найстарша віком мати — п. Марія Пасічняк, а п. Гречук привітала в її особі всіх матерей від Клюбу Молодих Жінок та вручила їй китицю живих цвітів. Програму підготовив великим вкладом праці о. Петро Білон, за ініціятивою якого переведено теж збірку на допомогу сиротам-скитальцям.

Зложили: К. Бойко $10; М. Пасічник $6; по $5 жертвували: М. Липська, П. Коцюба, Т. Лукиник, О. Колісник; по $3: о. П. Білон, М. Чагарин; по $2: А. Риміник, И. Чагарин, К. Лаба, А. Намака, М. Кучек, А. Чубай, І. Кацюба, А. Річман; по $1: А. Гоць, А. Сулима, А. Тепер, Я. Зарівна, И. Самборська, П. Липська, С. Липська, Д. Зілинський, П. Кучерявка, Е. Самборський, Р. Вецал, А. Ященин, Н. Куравський, М. Сирота, М. Кавійчук, О. Загрaницька, Н. Кузів, О. Моль, М. Литвинець, В. Кльован, І. Назарик, Г. Шевчук та $1.55 дрібними.

Разом зібрано $81.55, Союз Українок доложив зі своєї каси $20 і цілу суму $101.55 передано місцевому Комітетові для висилки до центрального Комітету у Філядельфії.

М. Колісник.

—o—

ГУДСОН, Н. Й.

З дня народин — скитальцям.

Громадянка Марія Романчук в день уродин одержала від своїх дітей $20 та зложила їх на допомогу скитальцям. На ту саму ціль зложили:

Марія Романчук $20, Павло Маряк $10, М. Гриб $6, по $5: К. Прициляк і І. Омелянчук; И. Коцюба $2, а М. Маряк і М. Марцінек по $1.

Разом зложено $50, яку то суму переслано до Злученого Українського Доп. Комітету в Філядельфії.

Павло Маряк.

комуністів. Та що комуністи кожного народу не є партією тої нації, але аґентурою заграничного уряду в Москві.

Клясичним прикладом комуністичної дволичности це поступовання російських большевиків на терені Манджурії. По постановам умови, большевики обовязані передати окуповані частини Манджурії в руки військ національного уряду. Большевики умови формально не ломлять, тільки виносяться все скорше з подиноких міст, ніж встигнуть прийти національні китайські війська, щоби перейняти владу. Росіяни навіть не повідомляють китайського уряду, коли винесуться з того чи другого міста. Як вони опускають місто, то негайно „самочинно" саме населення під проводом комуністів переймає владу та відразу воює з військами національного уряду, коли ці тільки появляться. Це населення має тенки і гармати і всю зброю, часто американського походження з Ленд-лізу. Річ природна, що зброю наперед достарчили червоні росіяни, узброїли населення та зорганізували потаємно опір проти національного уряду, з яким вони мають умову, яка їх зобовязує льояльно передавати місто в його руки. Комуністи завжди наперед повідомлені, коли росіяни заберуться. В той спосіб більша частина Манджурії опинилася нині в руках китайських комуністів.

Ціль Совєтів ясна: підтримувати в Китаю боротьбу двох таборів та усадовлятися в пограничних провінціях і не дати Китаєви зєдинитися та відродитися як самостійна держава. До того, очевидно, не може допустити Америка і в той спосіб Китай стає одною із найбільше запальних огнищ можливого, нового світового конфлікту.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: Степан Гиса з Асторії, Л. Ай., Н. Й., $5; А. Каролик з Ню Йорку, Н. Й., $5; Василь Пуйда з Ню Йорку, Н. Й., $74; члени Тов. ім. Богдана Хмельницького з Нюарку, Н. Дж., $9, а саме: В. Дубущак, М. Марселко, Г. Пристіляк, А. Багнів, О. Ціхович, М. Раберта, Л. Вессен, В. Гіба, М. Литвин по $1.

Що писала „Свобода" тому 40 років?

7. червня 1906.

ВИЇЗД ЮЛІЯНА БАЧИНСЬКОГО ДО КАНАДИ.

Юліян Бачинський, що приїхав минулого року з краю і обіздив від серпня 1905 українські кольонії в Злучених Державах, щоби зазнайомитися з життям американських українців і описати його в окремій книжці, вибирається цього тижня до Канади, щоби пізнати також життя тамошних українців. Свою подорож пічне п. Бачинський з Монтреалю, звідки буде посуватися на захід аж до Бритиш Коломбії, звиджуючи по дорозі найважніші українські кольонії.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

У Винипеґу, в Канаді, заснували тамошні українці читальню ім. Шевченка. Читальня під цею самою назвою існувала там уже давніше, але завдяки деяким „патріотам" розбилася. Тепер засновано нову читальню. Головою вибраний В. Головацький, секретарем П. Арсенич. — Дня 28. травня була знову баламута коло греко-катол. церкви в Джерзі Сити. Як пишуть місцеві часописі, то хруні побили адвоката Блакгорста, що заступає противну сторону. Арештовано 15 хрунів, з них випущено на волю 8 мужчин і одну жінку. Душпастирем в Джерзі Сити є о. Гумецький.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В ЕВРОПІ.

В Каменці Подільськім (під царатом) засновано українське товариство „Просвіта" на взір такогож товариства у Львові. Круг ділання товариства обіймає цілу Подільську ґубернію. — Російський уряд остаточно дозволив збирати в цілій Росії жертви на памятник Тарасови Шевченкови в Києві. Памятник мають відслонити в століття уродин Шевченка в 1914 році. — Петербурзька цензура дозволила друкувати першу українську граматику, уложену Е. Тимочком. Друковання книжки вже почалося.

З БРАЗИЛІЇ.

З Ріо Кляро, в Бразилії, пишуть: Наше товариство „Українська Школа" розвивається досить добре. Дотепер вписалося 50 членів. Товариство задумує побудувати свій власний дім, на котрий члени вже складають жертви. Школа міститься тепер в Громадськім Домі. До неї ходить 50 дітей. Учителем є Іван Редьква із самих кольоністів. За виділ: А. Питльованців, заст. секр.; М. Булик, кас.

AMERICAN ✚ RED CROSS

ПОРАДИ ГОСПОДИНЯМ.

Комітет Негайної Допомоги Голодуючим звернувся до всіх з закликом „добровільно зменшити споживання муки на 40 відсотків і товщів на 20 відсотків" до половини липня.

Тому Американський Червоний Хрест подає таких кілька порад всім господиням:

1. Заощаджуйте хліб за кожним обідом. Колиб кожна родина в цій країні заощадила пів куска хліба денно, на цілу країну це дало би 500,000 фунтів.

2. Замісць хліба споживайте більше картоплі. На місце додаткового сендвича, робіть салат з бараболі.

3. Частіше подавайте вівсяну кашу (овтміл). Тарілка каші по своїй споживчій вартости заступить два шматки хліба.

4. Менше смажте, більше варіть, печіть.

5. Поможливости варіть ярину, овочі зі шкіркою.

6. Замісць солодких тісточок їжте більше овочів.

7. Збирайте всі товщі та віддавайте до мясних крамниць.

8. Купуйте тільки те, що потребуєте і вживайте доцільно.

9. Слідкуйте, щоб продукти не псувалися. Якнайскорше використайте все, що залишається. Не робіть великих запасів муки.

10. Економно вживайте товщів. Щоденне збереження кожним споживачем ложечки товщу дасть можливість заощадити в цілій країні денно не менше одного міліона фунтів.

Ще ніколи в світовій історії життя великої кількости людей не залежало так від добровільної ощадности населення одної країни.

„Як ми не виповнимо свого обовязку" — заявив Комітет — „міліони людей загинуть. Гармати промовили перші слова перемоги, але останнє слово належить харчам".

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляємо відділи У. Н. Союзу, що організатор **А. Маланчук** відвідає впродовж місяців **червня і липня** всі відділи У. Н. Союзу в горішній частині стейту Ню Йорк у таких місцевостях: **Бофало, Лакавана, Ланкестер, Ніяґара Фолс, Рачестер, Оборн, Елмайра, Сиракюз, Ром, Ютика, Дурґемвіл, Геркімер, Літл Фолс, Амстердам, Бродалбін, Коговс, Трой і Гудсон, Н. Й.**

Організатор А. Маланчук повідомить ще окремо відділи, коли якраз він буде в поодиноких місцевостях. Просимо хвальні заряди відділів в поданих тут місцевостях дати всяку можливу поміч А. Маланчукові в його організаційній праці. 104,-

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

Brides and Bonds—a Great June Combination for a Better U. S.

United States Savings Bonds back the future of newlyweds but their power to build a better life for all women is self evident.

Організована нетерпимість в американській минувшині

Палаючі хрести та білі постаті Ку Клукс Клена знова зявляються в американському житті. Поява подібних напівполітичних, таємних організацій в країні, яка створена на засаді рівности людини та повної релігійної свободи, є вражаючим явищем, що нічого доброго не віщує. Проте, вже на початках історії цеї республики почали зявлятися такі організації, що проповідували ворожнечу, нетерпимість. І хоч деякі з них набрали величезного розміру, всі вони викликали здоровий спротив більшости американців. Такі організації плекали і ширили думку про вищість тут роджених білих людей, протестантів. Серед найбільш активних організацій подібного роду в 19. столітті були такі таємні, політичні, чи напівполітичні організації, як організація так званих „незнайків" („Нов Нотінг") та Ку Клукс Клен. Появу цих та інших подібних організацій з неамериканськими цілями почасти можна пояснити тим, що вони були ніби неминучими болячками на тілі народу, який досяг свого повного розвитку швидкими кроками, десятиліттями замісць століть. Зрештою вони розпалися під натиском подій та громадського осуду.

Першою з подібних таємних організацій, яка далася в знаки, була „Велика Рада Злучених Держав Північної Америки", якої членів загально називали „незнайками". Невідомо точно як саме вона повстала, але ціль її була виразна — ворожнеча до чужинців та римо-католиків. Цій організації пощастило придбати чимало прихильників в роках 1854 та 1855 та навіть здобути перевагу в кількох стейтах при виборах. Цей успіх у великій мірі був наслідком невиразного становища тої організації до справи невільництва, що давало їй можливсіть вважатися, бодай тимчасово, компромісовою партією в часі кризи, викликаної якраз питанням невільництва. Проте, довше уникання тої справи було неможливим і року 1856 „незнайки" на ній розбилися. Чимало з них приступили до нової республиканської партії й мало не розбили її також. Але вже 1860 року республиканці очистили партію від „незнайків" та в своїй програмі засудили всі ворожі кроки по відношенні до американців, роджених заграницею. Абрагам Линколн, який був республиканським кандидатом 1860 року, висловився ще року 1855 про „незнайків" такими словами: „Як нарід ми почали своє життя з проголошення, що всі люди створені рівними. Але сьогодні читаємо, як „всі люди створені рівними крім нігрів". Наколиб до влади дісталися „незнайки", казали би так: „всі люди створені рівними крім нігрів, чужинців та католиків".

Наколиб Линколн не загинув передчано і провадив би реконструкцію краю по Громаданській Війні, можливо ніколи не дійшлоб до появи Ку Клукс Клена на півдні. Назва цеї таємної організації походить від грецького слова „куклос", що значить коло, кружок. Зявилася вона в Тенесі, року 1866, коли влада в південних стейтах на короткий час була в руках щойно звільнених нігрів та тих білих, які не втратили прав за підтримку конфедератів. Членами тої нової, таємної організації були власне ті білі, які втратили права і тепер старалися привернути назад „зверхність білих" на півдні. Палаючі хрести, білі намітки, терор, все це вживалося з метою не допустити нігрів до голосовання. Ця організація була зрештою розігнана федеральним військом, але її дух та традиція примусу стала зразком для другого Ку Клукс Клена року 1915.

В міжчасі зявилася на сцену інша таємна політична організація — Союз Захисту Америки — яка вибрала римо-католиків для своїх нападів. Ця організація видавала свою застрашуючу літературу та позначилася як в місцевому, так і цілo-краєвому політичному житті. Проте більшіть американців не захоплювалася ідеями тої організації, ані не піддалася паніці, страхови, які вона намагалася викликати. Доказом того може бути той факт, що в районах з переважаючою більшістю католиків, вибирали людей до уряду протестантів і навпаки. Еспансько-американська війна приспішила кінець тої організації, висунувши наперед інші, більш важні справи, хоч зроджена нею нетерпимість не згасла.

Друга організація Ку Клукс Клен, яка зявилася на американській сцені року 1915, була ніби завершенням нетерпимости, ненависти, страху, що плекалися попередніми таємними організаціями. Вона ширила ворожнечу до іншої групи американських громадян — до жидів. Про цю другу організацію Ку Клук Улена Линколн міг би сказати так: „Як нарід, ми почали з проголошення, що всі люди створені рівними. Колиб до влади дістався Ку Клукс Клен, це значило би: „всі люди створені рівними за винятком нігрів, чужинців, католиків та — жидів".

В роках, що наступали по першій світовій війні, новий Ку Клукс Клен був величезною загрозою тим ідеалам, на яких творилася ця країна. Він мав значну політичну силу на півдні та в деяких стейтах на півночі, маючи міліони членів в часі найбільшого розцвіту. Внутрішній розклад та відкриття зловживань, підкупів, особливо в стейті Індіяна, ослабили його впливи по цілій країні. Проте цілковито він не занепав і коли в трицятих роках зявилися „Срібні Сорочки", „Лицарі Камелії" й інші подібні організації, він знов дав про себе чути. В часі війни ці організації притихли, але історія вчить, що періоди „віджиквання" з хиткими економічними і політичними умовинами зроджують надії у тих, хто хоче в своїх цілях використати непевність, страх та бажання звалити на когось вину за всі сучасні недомагання. Тим власне і пояснюється чинність Ку Клукс Клена в багатьох стейтах. На щастя нема сумніву, що американський загал відкине цю поновлену загрозу тим принципам, на яких створено цю країну.

Загальна Рада — ФЛІВ.

ТАРЗАН, ч. 1393. Диковина в природі.

Коли Тарзан і Джако пустилися домів, зловіщі хмари нависли в повітрі.

Незабарим вибухла всією силою люта буря...

і лише їх незвичайна сила вратувала їх.

Коли буря втихла, малпа вказала на супа, який кружляв недалеко. „Там лежить якийсь труп!" сказав Джако.